

Одним із резервів зростання продуктивності праці є удосконалювання структури кадрів, під якою розуміємо співвідношення чисельності окремих категорій промислово-виробничого персоналу. Найважливішими є співвідношення чисельності основних і допоміжних робітників. Показниками структури кадрів є питома вага основних робітників у загальній чисельності робітників і питома вага робітників у чисельності персоналу [1, с. 257].

Пошук і аналіз резервів підвищення продуктивності ґрунтується на порівнянні інформації, одержаної під час вимірювання й оцінки досягнутого рівня продуктивності праці на підприємстві загалом і за окремими видами праці зокрема з наявною інформацією про максимально можливий рівень продуктивності праці на аналогічних роботах. Для пошуку резервів підвищення продуктивності праці необхідно заохочувати висококваліфікованих представників різних спеціальностей, що володіють фундаментальністю і широтою поглядів та вміють бачити перспективу.

Література

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства. – К.: Атака, 2004. – С. 113-114.
2. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально трудові відносини. – К.: Кондор, 2004. – 258 с.
3. Статистичний щорічник України за 2005 рік. – К.: Консультант, 2006. – 370 с.
4. Тимош І.М. Економіка праці. – Тернопіль: Астон, 2001. – 169 с.

УДК 368

*Доц. С.М. Лихолат, канд. екон. наук – Львівський ДУВС;
студ. Л.П. Прус – Львівський інститут МАУП*

ЗАЙНЯТИСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПОКАЗНИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Розглянуто рівень зайнятості населення у 2001-05 рр., способи його підвищення за допомогою рекомендацій МОП, які є спеціально створеними для України.

Ключові слова: зайнятість населення, сфера зайнятості, регулювання зайнятості, ринок праці, рекомендації МОП, кваліфікація.

*Assoc. prof. S.M. Lykholat – L'viv state university of internal affairs;
stud. L.P. Prus – L'viv institute of transregional academy of
management a personnel*

Employment of population, as basic index of economic development of country

In the article is considered level of employment of population in 2001-05 years, methods of his increase by recommendations of MOP, which are specially created for Ukraine.

Keywords: employment of population, sphere of employment, adjusting of employment, market of labour, recommendation of MOP, qualification.

Важливу роль у процесі зайнятості населення відіграє Закон України "Про зайнятість населення" від 01.03.91 р. зі змінами і доповненнями, а також рекомендації МОП, які встановлюють міжнародні стандарти у сфері зайнятості населення.

Зайнятість населення забезпечується державою шляхом проведення активної соціально економічної політики, спрямованої на задоволення його потреб у добровільному виборі виду діяльності та стимулювання нових робочих місць і розвитку підприємництва [1].

Найважливішими індикаторами стану розвитку економіки України є зайнятість населення. Багато економістів дають визначення зайнятості по-різному, але всі вірні і зводяться до однієї суті, – це люди, які мають роботу, що приносить їм дохід у грошовій чи інших формах.

Державна активна політика зайнятості передбачає розроблення програм сприяння зайнятості. Ці програми охоплюють як окремі категорії населення, передусім маргінальні групи: молодь, жінок, інвалідів, так і специфічні випадки загрози безробіття, зумовлені економічною або іншою ситуацією [4, с. 67]. У розвинутих країнах більшість програм зайнятості стосується певних категорій населення, які потребують підтримки й допомоги.

Метою державних і регіональних програм (довго- та короткострокових) зайнятості є сприяння зайнятості населення, задоволення потреб громадян у праці [5, с. 52].

Відповідно до Послання президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2005 р." сучасний стан держави свідчить про те, що економічне зростання 2000-05 рр. практично не позначилося на змінах у зайнятості населення. Потрібно наголосити на тому, рівень зайнятості населення працездатного віку впродовж тривалого часу становить 65,5 % і створення протягом 2005 р. близько 1 млн. робочих місць не призвело до зростання чисельності працюючих; по-друге, сучасна структура зайнятості в нашій країні – далека від стандартів економічно розвинених країн. Найбільша чисельність зайнятих сконцентрована у сільському господарстві, мисливстві, лісовому та рибному господарстві (майже 5 млн. осіб). Натомість надто низькою є частка зайнятих у будівництві та обробній промисловості. По-третє, не відповідає завданням інноваційного розвитку і професійний склад зайнятих (від початку виходу з кризи спостерігається перерозподіл зайнятості на користь не кваліфікованої робочої сили). По-четверте, майже п'ята частина зайнятих працює на посадах, що не відповідають рівню їхньої освіти, тобто кожний двадцять третій працівник з вищою освітою в Україні зайнятий на роботах, які того рівня освіти не потребують. По-п'яте, зменшується пропозиція кваліфікаційних представників робітничих професій. По-шосте, через відсутність реальних можливостей знайти гідну оплачувану роботу значна частина населення працює за кордоном як легально, так і нелегально. По-сьоме, неефективна структура зайвості віддзеркалює реалізацію моделі економічного розвитку (вона базується на дешевій робочій силі).

Виходячи із цього Послання, можна стверджувати, що впродовж 2000-05 рр. зайнятість населення відносно не збільшилася, хоча було вжито заходів для підвищення цього показника. Отже, для реалізації більш високих результатів зайнятості потрібно впроваджувати свою стратегію розвитку, відповідно до економічного стану країни.

З цією метою було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України "Основні напрямки проведення державної політики зайнятості на період до 2009 р." від 5 липня 2006 р., № 922, згідно з якою ми можемо поспостерігати за сферою застосування праці населення віком 15-70 років, зайнятою економічною діяльністю, у 2001-05 рр. (табл.) [2].

Табл. Сфера застосування праці населення віком 15-70 років у 2001-05 рр.

Найменування показника	У середньому за роками				
	2001	2002	2003	2004	2005
Чисельність населення віком 15-70 років, зайнятою діяльністю, млн. осіб	20	20,1	20,2	20,3	20,3
У тому числі, за видами економічної діяльності, %					
- сільське, лісове та рибне господарство, мисливство	20,8	20,6	2,4	19,7	18,6
- добування та обробна промисловість, виробництво електроенергії, газу і води	22	21	20,5	20,1	19,8
- будівництво	4,3	4,2	4,1	4,5	4,7
- оптова і роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами, послуги з ремонту, готелі та ресторани	17,1	18,2	18,6	19,2	21
- транспорт і зв'язок	6,6	6,7	6,8	6,8	6,9
- фінансова діяльність, операції з нерухомістю, здавання під наймання та послуги юридичним особам	5,1	5,1	5,4	5,6	5,9
- освіта, охорона здоров'я та соціальна допомога	14,9	14,9	14,9	14,7	15,5
- інші види	9,2	9,3	9,3	9	8,6

Отже, чисельність зайнятого населення віком 15-70 років порівняно з 2000 р. збільшилась на 0,5 млн. і становила у 2005 р. 20,7 млн. осіб, а рівень зайнятості населення зазначеної вікової групи зріс на 1,9 %. Щодо чисельності безробіття населення віком 15-70 років, визначена за методологією МОП, спостерігається зменшення у зазначений період на 1,1 млн. осіб і становила у 2005 р. 1,6 млн. осіб, а рівень безробіття, визначений за тією ж методологією, знизився на 4,4 відсоткового пункту і становив 7,2 % економічного активного населення зазначеної вікової групи (зниження рівня безробіття спостерігається в усіх регіонах України).

Потрібно зазначити, що у 2001-05 рр. забезпечено:

- підвищення рівня зайнятості економічно активного населення віком 15-70 років;
- розширення сфери застосування праці шляхом створення нових робочих місць;
- збільшення обсягу та поліпшення якості надання соціальних послуг незайнятому населенню.

На сьогодні не останнє місце в розв'язанні проблеми зайнятості осіб з обмеженнями фізичними та розумовими можливостями мають такі фактори: порівняно низький рівень освіти та недостатня професійна підготовка; недостатня кількість спеціалізованих робочих місць; відсутність економічного механізму заохочення роботодавців до працевлаштування зазначених осіб; недостатня взаємодія державних органів у питаннях їх працевлаштування.

Розв'язання існуючих проблем має базуватися на створенні сприятливих правових, економічних, соціальних та організаційних задах для реалізації права осіб з обмеженими фізичними та розумовими можливостями на добровільну і посильну працю.

На сучасному етапі досягнення цілей програм зайнятості відбувається за визначеними принципами регулювання зайнятості в Україні відповідно до рекомендацій МОП і нормативних актів про зайнятість (рис.) [3, с. 183]. Якщо б Україна дотримувалася таких принципів, тоді рівень зайнятості населення зросте у досить швидких темпах.

Для покращення ситуації у сфері зайнятості вітчизняної економіки повинні передбачатися формування динамічного та гнучкого ринку праці, підвищення рівня його інституціоналізації та організованості. Для цього необхідно створити розгалужену мережу інститутів ринку праці, поліпшити її фінансування, кадрове та інформаційне забезпечення. У розпорядження центрів зайнятості має надаватися оперативна інформація про всі групи населення, представлені на ринку праці, а не лише ті, що зайняті у державному секторі. Інформаційний масив повинен містити дані про всі основні аспекти функціонування ринку праці: масштаби пропозиції ринку праці, її вартість та якість, структуру зайнятості, реальні обсяги безробіття тощо.

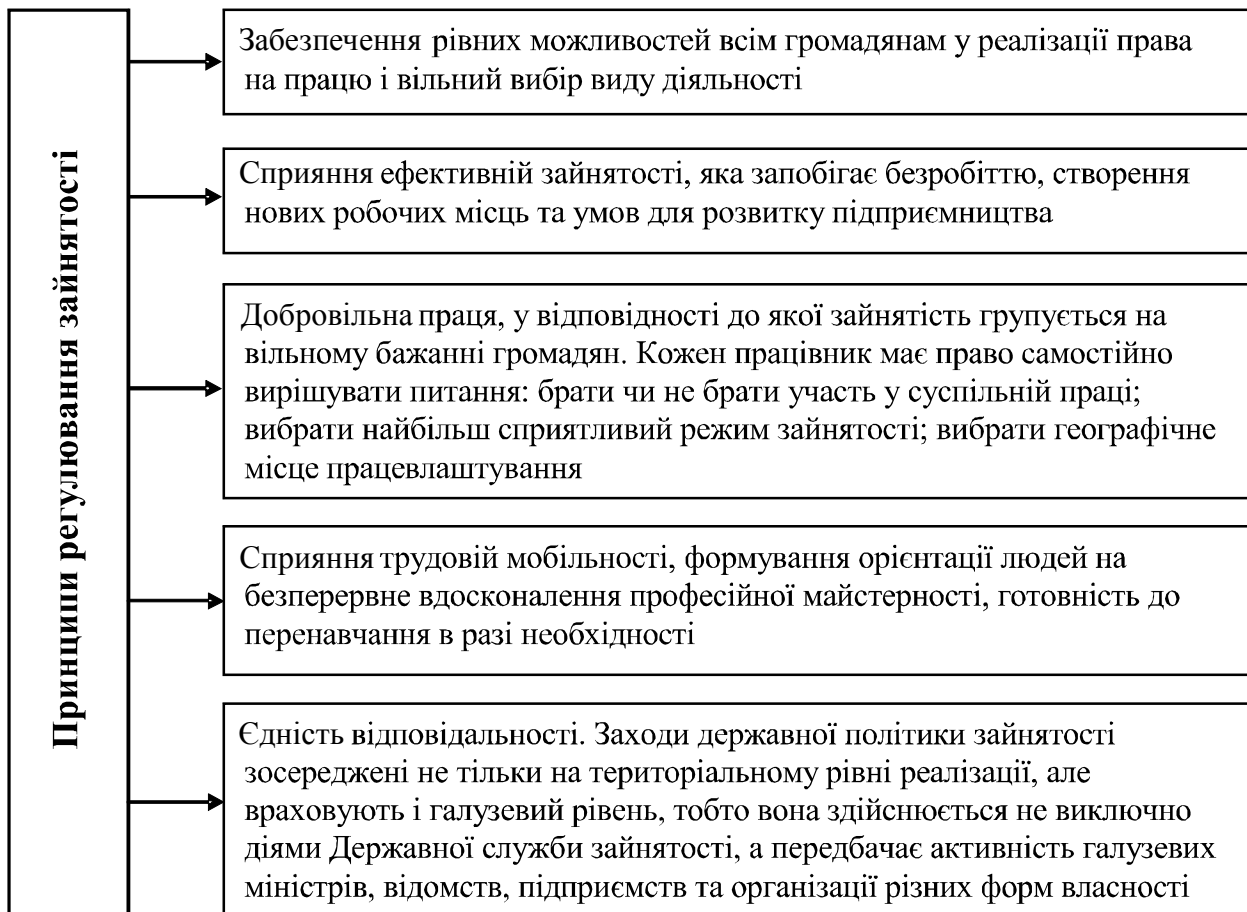

Рис. Принципи регулювання зайнятості населення України

В Україні величезні можливості для підвищення рівня зайнятості – розвиток приватного підприємництва, малого та середнього бізнесу, сфери послуг, фермерства, всієї ринкової інфраструктури.

Отже, будь-який економіст погодиться зі мною, що зайнятість – це показник, який характеризує не лише обрання певного виду діяльності, а й приносить дохід, як правило, у грошовій формі. На сьогодні Україна знаходиться у перехідній економіці, і своєю чергою зайнятість зростає незначною мірою, оскільки велика кількість населення мігрує. З боку держави, насамперед, потрібно збільшити оплату праці, а також сприяти наданню молодим спеціалістам робіт, згідно з їхньою кваліфікацією.

Література

1. Закон України "Про зайнятість населення" від 01.03.91 № 803-ХІІ//ВВР України. – 1991.
 2. Про затвердження Основних напрямів проведення державної політики зайнятості на період до 2009 р.: Постанова Кабінету Міністрів України, № 922 від 5 липня 2006 р.// portal.rada.gov.ua.
 3. Волкова О.В. Ринок праці: Навч. пос. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007. – 624 с.
 4. Зановська Г.Т. Економіка праці: Навч. пос. – К.: КНЕУ, 2003. – 300 с.
 5. Полулях Валентина. Теорії питання соціального порядок "Персонал". – 2007, № 1. – С. 68-71.
-